

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА»

БІЗНЕС-НАВІГАТОР

Науково-виробничий журнал

Випуск 6.1-2 (56) 2019

Видавничий дім
«Гельветика»
2019

Редакційна рада:

Білоусова С.В. – доктор економічних наук, професор; **Левківський К.М.** – кандидат історичних наук, доцент; **Шапошніков К.С.** – доктор економічних наук, професор; **Білоусов О.М.** – доктор економічних наук, професор.

Головний редактор:

Жуйков Геннадій Євгенович – доктор економічних наук, професор.

Заступник головного редактора:

Дога Валерій Семенович – доктор економічних наук, професор.

Відповідальний секретар:

Нижеголенко Катерина Сергіївна.

Редакційна колегія:

Лепьохіна Олена Ваславіївна – доктор економічних наук, доцент;

Дикий Олександр Віталійович – доктор економічних наук, доцент;

Соловйов Ігор Олександрович – доктор економічних наук, професор;

Руснак Алла Валентинівна – доктор економічних наук, доцент, професор;

Сахацький Микола Павлович – доктор економічних наук, професор;

Ботвіна Наталія Олександрівна – доктор економічних наук, професор;

Прохорчук Світлана Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент;

Щаслива Ганна Петрівна – кандидат економічних наук, доцент;

Морозова Олена Сергіївна – кандидат економічних наук;

Хельмут Шрайнер – академік, Академія права і справедливості, Німеччина;

Стратан Олександр – доктор хабілітат економічних наук, професор, член-кореспондент АН Молдови.

У журналі опубліковано результати наукових досліджень з питань економіки та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), а також економіки природокористування та охорони навколишнього середовища. Рекомендовано для науковців, викладачів, аспіратів, студентів, фахівців у галузі економіки, управління, права державних і місцевих органів самоврядування. Усі права захищені. Повний або частковий передрук і переклади дозволено лише за згодою автора або редакції. При передрукуванні посилатися на «Бізнес-навігатор». Редакція не обов'язково поділяє думку автора і не відповідає за фактичні помилки, яких він припустився.

Реферативні бази даних: Index Copernicus

**Видання входить до «Переліку друкованих фахових видань,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук»
на підставі Наказу МОН України від 21 грудня 2015 № 1328.**

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Міжнародного університету бізнесу і права
(протокол № 4 від 26.12.19 р.)**

Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»
zareєстровано Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 15586-4058ПР від 03.09.2009 року)

© Редакційна колегія, 2019

© Автори статей, 2019

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Ткачук Г.О. МЕХАНІЗМ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗАГРОЗ ПРІОРИТЕТНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ПІДПРИЄМСТВА	9
Чубук Л.П. СУЧАСНА ФУНКЦІОНАЛЬНО-ВИДОВА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ НЕРУХОМИМ МАЙНОМ.....	14
Шабан К.С. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДЕТЕРМІНАНТ НА МАРКЕТИНГОВУ ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	20
Шалений В.А., Просолович О.Б. ПЕРЕРОБКА ВТОРИННИХ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ОЛІЙНОЖИРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ).....	26
Яровий І.М., Харченко І.Г. ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЗА МОДЕЛЯМИ АЛЬТМАНА, СПРІНГЕЙТА, ТАФЛЕРА (НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ «КВС-УКРАЇНА»).....	32

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Богуславська С.І., Стуглик Д. МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ.....	37
Зелінська О.З. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	41
Зінченко О.А., Буряк Є.В. КОМПЛЕКСНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ РИЗИКІВ КЛАСТЕРОУТВОРЕННЯ.....	46
Кузнєцова Г.О. ВІДНОВЛЮВАНА ЕНЕРГЕТИКА ЯК ФАКТОР ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКАХ РЕГІОНІВ	52
Лагодієнко В.В., Басюркіна Н.Й., Турленко Н.В. ІНСТРУМЕНТИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АГРОБІЗНЕСІ.....	60
Лещук Г.В. КОНТИНУУМ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	67
Машканцева С.О. ЛОГІСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ВЕКТОР РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ.....	73
Мельниченко Г.М. ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ПІД ЧАС ПЕРЕХОДУ ДО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЯК СИСТЕМНА ПРОБЛЕМА.....	78
Панкова Л.І. ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЛАСТЕРНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	83
Підвальна О.Г. НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В КОМПАНІЯХ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ: ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	87
Радченко А.А. СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В РЕГІОНІ.....	93
Цимбалюк І.О. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	97

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Андрошук І.В., Бондарчук Л.Ф., Дубинчук Л.І. ПРІОРИТЕТНІ ІНСТРУМЕНТИ ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ.....	103
Галицький А.Е. ІНСТИТУЦІЙНИЙ БАЗИС ЕКОЛОГІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА.....	108
Печенюк А.В., Печенюк А.П. ЕКОЛОГІЧНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	113

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Андрійчук Ю.А., Рісна Л.А. СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРИКЛАДНІ ІНСТРУМЕНТИ.....	118
Якимова Н.С. СВІТОВА ПРАКТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ СТРАХУВАННЯ ПО БЕЗРОБІТТЮ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОВЕДІНКОВИХ МОДЕЛЕЙ СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ПРАЦІ.....	125

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Антонюк О.І. МАКРОПРУДЕНЦІЙНА ПОЛІТИКА: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ.....	132
Благун І.І. БАНКИ ЯК ГОЛОВНІ УЧАСНИКИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ.....	137
Кришталь Г.О. БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ.....	143
Кузьменко В.М., Урванцева С.В. АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	148
Насібова О.В. ФІНАНСОВА СКЛАДОВА СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПІЛЬГ.....	155
Рибаківа Т.О. СУЧАСНИЙ МЕХАНІЗМ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	162
Сироветник О.С. ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	168

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Dikan Larysa, Shevchenko Iryna DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN MARKET OF CONSULTING SERVICES BY IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL EXPERIENCE.....	174
Долішня Т.І., Кафка С.М. ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ: СУТНІСТЬ, ЇХ ОБЛІК.....	180
Кузнєцова Г.О., Аніщенко О.В. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ.....	184
Лопін А.О. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ПРИРОДНОГО КАПІТАЛУ.....	190
Малярець Л.М. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА.....	197
Поліщук Є.А., Безверхий К.В., Настенко Д.В. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У ВИЯВЛЕННІ КОРПОРАТИВНОГО ШАХРАЙСТВА: ОСНОВНІ ЗМІНИ ТА КРОС-РЕГІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	201

Поляк К.Ю. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	209
Сергєєва Н.В. ІДЕНТИФІКАЦІЯ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ОБ'ЄКТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	214
Khalleefah Ahmed Mohammed Saed FORMING THE INFORMATION SPACE OF CONTROLLING WITHIN ENTERPRISE MANAGEMENT.....	220
Цебень Р.Л. ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	224
Ценклер Н.І., Сірмай Н. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ.....	229

CONTENTS

ECONOMY AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES

Trachur Haluna THE MECHANISM OF IDENTIFICATION OF PRIORITY TRANSFORMATIONAL TRANSFORMATIONS OF THE ENTERPRISE.....	9
Chubuk Lesia MODERN FUNCTIONAL-TYPES SYSTEM OF REAL ESTATE MANAGEMENT.....	14
Shaban Kateryna ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF DETERMINANTS ON THE MARKETING INNOVATION ACTIVITY OF PRINTING COMPANIES.....	20
Shaleny Volodymyr, Prosolovych Olena RECYCLING OF SECONDARY MATERIAL RESOURCES AS ONE OF THE WAYS OF INCREASING THE PROFITABILITY AND INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF FOOD ENTERPRISES (FOR OIL AND FAT INDUSTRY).....	26
Yarovyi Ihor, Kharchenko Inna ASSESSMENT PROBABILITY OF BANKRUPTCY ACCORDING TO THE MODELS OF ALTMAN, SPRINGATE, TAFFLER (ON THE EXAMPLE OF «KWS-UKRAINE COMPANY»).....	32

PRODUCTIVE POWER DEVELOPMENT AND REGIONAL ECONOMY

Boguslavska Svitlana, Stuglik Joanne MECHANISM OF FORMATION OF INDUSTRIAL POLICY OF THE REGION.....	37
Zelinska Olena CONCEPTUAL FRAMEWORKS FOR IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE EUROREGIONAL COOPERATION.....	41
Zinchenko Olha, Buriak Ievgen COMPLEX DEVELOPMENT OF UKRAINIAN REGIONS: PROBLEMS OF CLUSTERING RISK ASSESSMENT.....	46
Kuznyetsova Galyna RENEWABLE ENERGY AS A PRICING FACTOR IN REGIONAL ENERGY MARKETS.....	52
Lagodiienko Volodymyr, Basyurkina Natalia, Turlenko Natalia INVESTMENT SUPPORT TOOLS FOR REGIONAL STRUCTURAL TRANSFORMATIONS IN AGRIBUSINESS.....	60
Leshchuk Halyna CONTINUUM OF INVESTMENT INVOLVEMENT IN THE DEVELOPMENT OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES.....	67
Mashkantseva Svetlana LOGISTICS INFRASTRUCTURE AS A VECTOR OF DEVELOPMENT OF THE TRANSPORT INDUSTRY OF THE REGION.....	73
Melnichenko Grigory INSTITUTIONAL TRANSFORMATION OF THE ECONOMY IN THE TRANSITION TO INNOVATIVE DEVELOPMENT AS A SYSTEMIC PROBLEM.....	78
Pankova Liudmyla PROBLEMS OF THEORETICAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF THE CLUSTER POLICY OF THE REGIONS OF UKRAINE.....	83
Podvalna Oksana DIRECTIONS OF INNOVATION ACTIVITY MANAGEMENT IN TOURISM INDUSTRY COMPANIES: TERRITORIAL ASPECT.....	87
Radchenko Andrii SYSTEM OF STATE REGULATION OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX IN THE REGION.....	93
Tsybaliuk Iryna THE MECHANISM OF REGIONAL INCLUSIVE DEVELOPMENT GOVERNANCE IN THE CONDITIONS OF FINANCIAL DECENTRALIZATION.....	97

**ECONOMY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT
AND ENVIRONMENTAL DEFENCE**

Androshchuk Igor, Bondarchuk Larysa, Dubynchuk Liudmila PRIORITY INSTRUMENTS OF ECONOMICAL REGULATION IN THE SPHERE OF WASTES ATTITUDE.....	103
Halytskyi Andzhei INSTITUTIONAL BASIS OF ECOLOGICAL DEVELOPMENT OF THE AGRARIAN SECTOR.....	108
Pecheniuk Andrii, Pecheniuk Alla ENVIRONMENTAL MARKETING AS A TOOL FOR SUSTAINABLE RURAL DEVELOPMENT.....	113

**DEMOGRAPHY, LABOR ECONOMICS,
SOCIAL ECONOMICS AND POLITICS**

Andriichuk Yuliia, Risna Liuda MODERN ASPECTS OF STAFF MANAGEMENT: THEORETICAL BACKGROUND AND APPLIED INSTRUMENTS.....	118
Yakymova Nataliia WORLD PRACTICE OF FUNCTIONING OF UNEMPLOYMENT INSURANCE SYSTEMS IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATION OF BEHAVIORAL MODELS OF LABOR MARKET ACTORS.....	125

MONEY, FINANCES AND CREDIT

Antnonyuk Olena MACROPRUDENTIAL POLICY: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS.....	132
Blahun Ivan BANKS AS MAJOR PLAYERS ON THE FINANCIAL MARKET.....	137
Kryshtal Galyna REVIEW OF APPROACHES OF THEORETICAL ASPECTS OF BANKING ACTIVITY IN ENSURING THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY.....	143
Kuzmenko Vitaliy, Urvantseva Svitlana ANALYSIS OF THE PUBLIC FINANCING CONDITIONS OF ENTERPRISES' INVESTMENT ACTIVITIES IN UKRAINE.....	148
Nasibova Olha THE FINANCIAL COMPONENT OF THE SYSTEM OF SOCIAL BENEFITS.....	155
Rybakova Tetiana THE MODERN MECHANISM OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY FINANCIAL AND CREDIT REGULATION.....	162
Syrovetnyk Oleksii VALUE ADDED TAX AND ITS ROLE IN UKRAINIAN STATE BUDGET REVENUES FORMING.....	168

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

Dikan Larysa, Shevchenko Iryna DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN MARKET OF CONSULTING SERVICES BY IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL EXPERIENCE.....	174
Dolishna Tetiana, Kafka Sofiia TRANSACTION COSTS: THE ESSENCE, THEIR ACCOUNTING.....	180
Kuznetsova Galyna, Anischenko Olga ANALYSIS OF THE DYNAMICS OF INVESTMENT ATTRACTION IN THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE INDUSTRY OF UKRAINE.....	184
Lopin Andriy LEGAL AND REGULATORY SUPPORT FOR ACCOUNTING FOR NATURAL CAPITAL.....	190
Malyarets Lyudmila ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT FOR THE FORMATION OF AN ENTERPRISE COST CONTROL SYSTEM.....	197

Polishchuk Yevheniia, Bezverkhyi Kostyantyn, Nastenko Dmytro FINANCIAL CONTROLLING IN CORPORATE FRAUD DETECTION: MAJOR CHANGES AND CROSS-REGIONAL ANALYSIS.....	201
Polyak Kateryna ANALYTICAL SUPPORT FOR MANAGING THE ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISE IN EMERGENCY SITUATIONS.....	209
Sergeyeva Natalia THE CLASSIFICATION OF CAPITAL INVESTMENTS ON THE BASIS OF SCIENTIFIC WORKS OF FAMOUS SCIENTISTS IS INVESTIGATED.....	214
Khalleefah Ahmed Mohammed Saed FORMING THE INFORMATION SPACE OF CONTROLLING WITHIN ENTERPRISE MANAGEMENT.....	220
Tseben Ruslan ORGANIZATION OF INTERNAL AUDIT IN AGRICULTURAL ENTERPRISES	224
Tsenkler Natalia, Sirmaj Natalia PECULIARITIES OF VENTURE FINANCING ACCOUNTING.....	229

Панкова Л.І.,кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування,
*Черкаський державний технологічний університет***Pankova Liudmyla,**PhD in Economic Sciences,
Associate professor of the Department
of Management and Business Administration,
Cherkasy State Technological University

ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЛАСТЕРНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Панкова Л.І. Проблеми теоретико-методологічного забезпечення кластерної політики регіонів України. У статті досліджено проблеми забезпечення кластерної політики регіонів України. Проведено систематизацію проблем теоретико-методологічного забезпечення кластерної політики, що дало можливість виокремити три групи проблем: теоретичного, методологічного та методичного характеру. До групи теоретичних віднесено такі проблеми, як: недосконалість та відсутність досвіду адаптації теорії кластерів; відсутність концептуального упорядкування економічної думки щодо процесів міждисциплінарного синтезу і формування єдиних рис сучасної кластерної теорії регіонального розвитку. Серед проблем методологічного характеру окреслено: відсутність визначення сфери кластерної системи, інституційних механізмів кластероутворення, єдиних концептуальних положень і принципів; несформованість інформаційно-аналітичної інфраструктури, єдиного переліку документів щодо правового та нормативно-технічного забезпечення кластерної системи регіонів тощо. До проблем методичного характеру кластерної політики віднесено відсутність: методичних напрацювань, які враховують специфіку українських умов та є успішними в практичній площині; практики стратегічного планування процесів кластероутворення з урахуванням комплексного розвитку територій регіонів; методик моніторингу кластерної політики.

Ключові слова: проблеми теоретико-методологічного забезпечення, регіональна політика, кластерна політика, теорія, методологія, економічні інтереси.

Панкова Л.И. Проблемы теоретико-методологического обеспечения кластерной политики регионов Украины. В статье исследованы проблемы обеспечения кластерной политики регионов Украины. Проведена систематизация проблем теоретико-методологического обеспечения кластерной политики, что позволило выделить три группы проблем: теоретического, методологического и методического характера. В теоретическую группу отнесены такие проблемы, как: несовершенство и отсутствие опыта адаптации теории кластеров, отсутствие концептуального упорядочения экономической мысли относительно процессов междисциплинарного синтеза и формирования единых черт современной кластерной теории регионального развития. Среди проблем методологического характера обозначены: отсутствие определения области кластерной системы, институциональных механизмов кластерообразования, единых концептуальных положений и принципов; сформированной информационно-аналитической инфраструктуры, единого перечня документов по правовому и нормативно-техническому обеспечению кластерной системы регионов и др. К проблемам методического характера кластерной политики отнесено отсутствие: методических разработок, которые учитывают специфику украинских условий и являются успешными в практической плоскости; практики стратегического планирования процессов кластерообразования с учетом комплексного развития территорий регионов; методик мониторинга кластерной политики.

Ключевые слова: проблемы теоретико-методологического обеспечения, региональная политика, кластерная политика, теория, методология, экономические интересы.

Pankova Liudmyla. Problems of theoretical and methodological support of the cluster policy of the regions of Ukraine. The article explores the problems of ensuring the cluster policy of the regions of Ukraine. The systematization of the problems of the theoretical and methodological support of cluster policy was carried out, which allowed us to distinguish three groups of problems: theoretical, methodological and methodological in nature. The theoretical group includes the following problems: imperfection and lack of experience of adaptation of cluster theory; lack of conceptual ordering of economic thought regarding the processes of interdisciplinary synthesis and formation of common features of the modern cluster theory of regional development. Among the problems of a methodological nature, the absence is indicated: determination of the cluster system area, institutional mecha-

nisms of cluster formation, common conceptual principles and principles for the formation and support of regional cluster policies; lack of information and analytical infrastructure for the provision, distribution and implementation of cluster policy, a single list of documents on the legal and native-technical support of the cluster system of regions, common sources and types of data for analytical support of cluster policy; It is not determined what modern technologies of regional management should be used to implement cluster policy in the regions. The problems of the methodological nature of cluster policy include the absence of: methodological developments that take into account the specifics of Ukrainian conditions and are successful in practical terms; the practice of strategic planning of clustering processes, taking into account the integrated development of the regions; cluster policy monitoring techniques. It is substantiated that the effective solution of certain problems of a theoretical and methodological nature of ensuring cluster policy will stimulate coordinated and coordinated actions of all participants in the regional cluster development – entities, educational, scientific and design organizations, state authorities and local governments, development institutions, participants in innovative activities, specialized organizations, innovation infrastructure facilities.

Key words: problems of theoretical and methodological support, regional policy, cluster policy, theory, methodology, economic interests.

Постановка проблеми. Значення кластерної політики для України полягає в її здатності надати наукомісткий характер розвитку наявному регіональному потенціалу, сприяти динамічному розвитку транспортної, енергетичної, комунікаційної інфраструктури, бізнесу з урахуванням ключових інтересів та специфіки розвитку територій. Однак дотепер не вирішено низки проблем теоретико-методологічного забезпечення кластерної політики регіонів України, що уповільнює можливості налагодження зв'язків між усіма зацікавленими особами в реалізації кластерних програм. Необхідно сформувати єдиний інформаційний простір, збільшити швидкість прийняття дієвих рішень у сфері кластерного розвитку, підвищити рівень відкритості системи державного управління економікою регіону. Таким чином, окреслення та розв'язання проблем теоретико-методологічного забезпечення кластерної політики регіонів дасть змогу підвищити ефективність кластероутворення, забезпечить сталий економічний розвиток регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досвід світової спільноти висвітлює кластерний підхід як механізм ефективного розвитку підприємств, що знайшов своє відображення у працях зарубіжних авторів: М. Вебера [1], А. Маршалла [2], М. Портера [3], які зосереджують свою увагу на проблемах організації та управління кластерами. Теоретико-методологічні та практичні питання щодо регіональної політики, питань упровадження новітніх форм спеціалізації та кооперації, у тому числі поширення процесів кластеризації, висвітлюються також у працях українських учених: О. Амоші, В. Геєця, М. Войнаренка, В. Дубницького, М. Долішнього, Л. Федулової, Л. Чернюка.

У більшості досліджень і практичних напрацювань із питань розвитку кластерної політики комплекс проблем, пов'язаних із теоретико-методологічним забезпеченням кластерного підходу, залишається невирішеним, що засвідчує недостатню вивченість цього питання. Таким чином, проблемні питання формування, забезпечення та розвитку кластерної політики, як і раніше, залишаються актуальними.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження проблем теоретико-методологічного забезпечення кластерної політики регіонів України.

Виклад основного матеріалу. Україна в умовах нестабільної економічної, політичної ситуації та дина-

міки подій на Сході країни потребує заходів від української влади щодо підтримання конкурентоспроможності національної економіки. Реалізація ефективних кластерних програм може стати одним із способів зміцнення позицій держави на світовій арені і створити необхідні умови для переходу економіки на інноваційний шлях розвитку. Однак нині в межах української практики кластерного розвитку є низка проблем, пов'язаних із формуванням і реалізацією регіональної кластерної політики. До основних із них можна віднести недостатність опрацювання нормативно-правових, методологічних і концептуальних аспектів політики кластеризації; недосконалість інституційного середовища; слабку ділову активність господарюючих суб'єктів; недостатній рівень розвитку співпраці між державними структурами, представниками бізнесу та науки.

Автором виявлено проблеми теоретико-методологічного забезпечення кластерної політики регіонів України, які систематизовано та класифіковано за групами.

Перша група – проблеми теоретичного характеру.

1.1. Недосконалість та відсутність досвіду адаптації теорії кластерів. Відбувається орієнтація на досвід успішних економік, де наявні конкуренція та конкурентне середовище, культура, правове поле підприємництва та відносин із владою. Зарубіжний досвід інтеграції, на думку автора, вимагає аналітичного дослідження та уточнення відповідних теоретичних аспектів для українських реалій розвитку територій. Тому серед найбільш гострих проблем, що стоять перед науковою спільнотою, є усвідомлення того, що заходи з розвитку кластерів, які довели свою придатність в одному разі, можуть виявитися неідеальними в іншому. Звідси постає потреба оцінки доцільності використання тих чи інших інструментів кластерної політики стосовно кожної ситуації інтеграційного процесу.

1.2. Відсутнє концептуальне упорядкування економічної думки щодо процесів міждисциплінарного синтезу і формування єдиних рис сучасної кластерної теорії регіонального розвитку.

Нині кластери вивчаються різними дисциплінами – економікою, географією, менеджментом, інноватикою, регіоналістикою. Водночас проблематика врахування та узгодження не лише економічних, але й соціальних інтересів суб'єктів кластерної політики досліджена в українській науці слабо.

Теорія інтересів у процесах кластероутворення визначається насамперед проблемним полем дослідження розвитку суспільства та його потреб, які пов'язані із практичними завданнями, що стоять перед соціальними інститутами, науковим співтовариством і органами влади. В умовах сьогодення кластерна теорія повинна, з одного боку, формувати теоретичну парадигму і дослідницькі завдання соціального розвитку регіонів, з іншого – бути ресурсом вирішення прикладних завдань, реалізації економічної та інноваційної політики. Вирішення цієї проблеми вбачається в отриманні синтезованого вектору розвитку кластерної теорії шляхом взаємопроникнення автономних теорій кластерів, інновацій, організацій, економічної соціології та інтересів.

Друга група – проблеми методологічного характеру.

Систематизацію проблем методологічного забезпечення кластерної політики регіонів України можна навести за допомогою рис. 1.

2.1 Проблема визначення сфери кластерної системи визначається низкою невіршених питань, які потребують розв'язання: де починаються та завершуються межі системи, чи обов'язковий принцип територіальності в умовах поширення процесів інформатизації, чи досить наявної регіональної бази знань для підтримки або створення регіональної кластерної системи.

2.2 Відсутність інституційних механізмів кластероутворення провокує організаційно-інституційні диспропорції в напрямі забезпечення кластерної політики регіонів України. Окреслимо основні із них.

Невизначеність прав та обов'язків державних та регіональних органів управління щодо регулювання процесів кластероутворення, яке приводить до дублювання та конфліктів повноважень.

Відсутні процеси консолідації та гармонізації інтересів формальних та неформальних інститутів щодо регіонального розвитку економіки відповідно потреб часу та стандартів ЄС щодо формування інституційного забезпечення кластерного розвитку.

Асиметричність інституційних умов ведення бізнесу у різних регіонах України (більш яскраво така диспропорційність простежується в межах територій міст та селищ).

Нерозвиненість системи розподілу кваліфікованих фахівців у системі кластероутворення.

Неготовність кадрів органів як державного, так і регіонального управління до імплементації європейських стандартів функціонування ділового середовища в межах здорової конкуренції, що викликає деструктивні явища в процесах кластероутворення. Серед таких явищ особливо складним для вирішення фахівці визнають непрозорість поведінки агентів регіональних систем управління та суб'єктів кластероутворення, яка приводить до корупційних схем та тінзації кластерної економіки регіонів. Так, загально визнаним явищем є те, що в Україні функціонують кластерні структури, однак більшість із них є неформальними або тіншовими.

Недосконалість інституційних механізмів запровадження інноваційної кластерної політики з урахування регіональної спеціалізації.

Таким чином, дисбаланс полягає у тому, що політики та чиновники або представники регіонально-управлінської діяльності домовляються між собою, лишаючи поза увагою інтереси регіональних громад, що формує передумови та прояви корупційної діяльності на регіональному рівні у сфері формування та реалізації регіональної структурної політики. Невідповідність інтересів правлячих еліт регіонів та регіональних громад у сфері розроблення та реалізації регіональної структурної політики підсилюється конфліктом інтересів бюрократичного апарату – чиновників, що діють на «постійній» основі, та керівної ланки – управлінців а також депутатів, які обираються або призначаються до регіональних систем державного управління та місцевого самоврядування [4, с. 284–285].

Усунення організаційно-інституційних регіональних диспропорцій щодо забезпечення кластерної політики, на думку автора, вбачається у вирішенні проблеми відсутності формування кластерної культури та стандартів функціонування ділового середовища, що дасть змогу налагодити процеси формування, забезпечення та розвитку кластерних утворень у межах здорової конкуренції, урахування та балансування ключових інтересів суб'єктів кластерного процесу.

Рис. 1. Проблеми методологічного забезпечення кластерної політики регіонів України

2.3 Не визначено, які сучасні технології регіонального управління необхідно задіяти для реалізації кластерної політики в регіонах.

Слід зазначити, що регіональна кластерна політика і є сучасним видом технологій регіонального управління, що дає змогу досягти конкурентного рівня розвитку економіки регіону та країни загалом.

Як управлінська технологія кластерна політика здатна забезпечити ведення конструктивного діалогу між бізнесом, владою та суспільством через механізми узгодження їхніх інтересів. Кластерний підхід може слугувати продуктивною основою для взаємодії приватного сектору економіки, великих компаній, державних адміністративних структур і наукових установ. Під час здійснення кластерної технології необхідно врахувати різні групи інтересів – як у програмах розвитку окремих кластерів, так і в програмах розвитку регіонів з урахуванням цілісної системи рішень, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності економіки шляхом підприємницького вибору складників регіонального потенціалу.

В реалізації ефективної кластерної політики влада здатна задіяти сучасні технології регіонального управління, такі як: створення і функціонування регіональної системи підтримки малого і середнього бізнесу, регіональної системи залучення інвестицій на основі державно-приватного партнерства, регіональної системи підтримки інтеграційних процесів; розвиток регіональної інноваційної інфраструктури; створення території інноваційного розвитку та ін.

2.4 Не сформовано інформаційно-аналітичної інфраструктури щодо забезпечення, розповсюдження та реалізації кластерної політики

В умовах активного поширення процесів інформатизації інформаційна інфраструктура володіє високими функціональними можливостями для розвитку кластерів у регіоні. Якщо звернутися до міжнародного досвіду розповсюдження кластерних ініціатив та політик то починаючи з 2000 року в багатьох європейських країнах створені та успішно функціонують Європейська кластерна обсерваторія, група з кластерної політики, кластерний альянс; Кластерна інноваційна платформа, що утворюють інформаційно-аналітичну інфраструктуру території.

2.5 Відсутність єдиного переліку документів щодо правового та нормативно-технічного забезпечення кластерної системи регіонів. Наявні документи нормативно-правового забезпечення кластерного розвитку регіонів визначаються представниками бізнес-середовища більш декларативними інструментами регулювання, оскільки здебільшого вони залишаються нерелізованими. Таким чином, проблема недосконалої правового поля кластерного розвитку уповільнює, а інколи й унеможливає інтеграційні процеси бізнесу. Також в Україні спостерігається ситуація, коли більшість кластерів діють неформально.

2.6 Відсутня єдина систематизована інформаційна база аналітичного забезпечення кластерної політики, а саме не визначені джерела і типи даних.

Нині відсутня єдина інформація про наявні як формальні, так і неформальні кластерні утворення, потенційні кластери, що перешкоджає формуванню ефективних стратегій кластерного розвитку в регіоні. Бізнес не розуміє переваг кластеризації, а також не має

інформації щодо функціонування та результатів діяльності вже наявних кластерів в Україні.

2.7 Не визначено єдиних концептуальних положень і принципів формування та забезпечення кластерної політики регіонів.

Концептуальні положення і принципи формування та забезпечення кластерної політики регіонів країни повинні ґрунтуватися на розумінні та реалізації ключових інтересів у парадигмі відносин “держава – бізнес – населення”. Метою таких концептуальних положень повинна стати підтримка збалансованості економіки регіонів та країни загалом за умов поширення інтеграційних процесів, здатність до стабільного розвитку кластерів з урахуванням специфіки та потенціалу кожного регіону.

Третя група – проблеми методичного характеру щодо розроблення кластерної політики.

3.1 Найбільш серйозною проблемою нині може бути визнано відсутність методичних напрацювань, які враховують специфіку українських умов та є успішними в практичній площині. Брак практичного досвіду реалізації кластерних проектів і підготовлених фахівців, здатних реалізовувати кластерні проекти, відсутність ефективних схем взаємодії органів влади різних рівнів під час реалізації кластерних проектів. Окреслені проблеми є причиною відсутності вираженої політики регіональних органів влади щодо кластерних управлінських технологій.

3.2. Серйозні проблеми виникають і через відсутність практики стратегічного планування процесів кластероутворення з урахуванням комплексного розвитку територій регіонів. Так, переслідування одних і тих же цілей розвитку з копіюванням успішних світових практик проковує появу кластерів з однією і тією ж спеціалізацією, поза увагою залишаються питання наявності реального ресурсного потенціалу для їх утворення.

3.3. Відсутність методик моніторингу кластерної політики не дає змоги створити сучасну інформаційну базу для контролю процесу інноваційної індустріалізації країни не тільки в наукових, але і в практичних цілях. Українські науково-дослідні інститути на основі сукупності дослідницьких даних за останні роки могли б ініціювати створення аналітичного центру для підготовки узгоджених рішень щодо реалізації кластерної політики в країні на основі контролю процесу кластеризації за допомогою моніторингу.

Висновок. Виокремлені групи проблем теоретико-методологічного забезпечення кластерної політики потребують свого вирішення, що дасть змогу встановити перспективні напрями управлінських впливів, здатних сформувати основу майбутньої кластерної політики, оцінити потенціал зростання кластерів з урахуванням ключових інтересів та специфіки розвитку кожного регіону.

Таким чином, процес кластероутворення складний, динамічний, комплексний, тривалий. Для здійснення цього процесу необхідні обґрунтовані заходи з формування та впровадження стратегій підвищення конкурентоспроможності регіонів на основі кластерів, робота з формування відповідного нормативно-правового забезпечення, сприятливого ділового середовища та координація процесу реалізації кластерних ініціатив.

Ефективне вирішення визначених проблем теоретико-методологічного забезпечення кластерної політики дасть змогу стимулювати узгоджені і скоординовані дії всіх учасників кластерного розвитку регіонів – господарюючих суб'єктів, освітніх, наукових

і конструкторських організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інститутів розвитку, учасників інноваційної діяльності, спеціалізованих організацій, об'єктів інноваційної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Вебер А. Теория размещения промышленности: пер. с нем. / А. Вебер. М.; Л. : Книга, 1926. 224 с.
2. Marshall A. Principles of economics. London : Macmillan, 1965.
3. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентные преимущества стран: пер. с англ. М. : Альпина Паблшер, 2016. 740 с.
4. Регіональна структурна політика: сучасні тенденції та нові виклики : монографія [наук. ред. С. Л. Шульц]; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2016. 328 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

References:

1. Veber, A. (1926) *Teoriya razmeshcheniya promyshlennosti* [The theory of industrial location]. Leningrad; Moscow: Kniga, 1926. (in Russ.)
2. Marshall, A. (1965) Principles of economics. London: Macmillan.
3. Porter, M. (2016) International competition. Competitive advantages of countries. Moscow: Al'pina Publisher, 740 p. (in Russ.)
4. Regionalna strukturalna polityka: suchasni tendentsii ta novi vyklyky : monohrafiia (2016) [*Regional structural policy: current trends and new challenges: monograph*]. S.L. Shults (Ed.). ser. Regional Development Issues. Lviv: DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy», 328 p.

УДК 338.48

Підвальна О.Г.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного менеджменту,
Вінницький національний аграрний університет

Pidvalna Oksana,

Candidate of economic sciences, associate professor,
Associate Professor of the Department of Agrarian Management,
Vinnytsia National Agrarian University

НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В КОМПАНІЯХ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ: ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Підвальна О.Г. Напрями управління інноваційною діяльністю в компаніях індустрії туризму: територіальний аспект. Нині в Україні методологія управління результатами інноваційної діяльності компаній індустрії туризму перебуває тільки на стадії формування. При цьому теоретичні розробки сконцентровані переважно на вирішенні питань правової охорони результатів інноваційної діяльності та інноваційних методів просування продукту. Питання про роль та місце результатів інноваційної діяльності в розвитку індустрії туризму у вітчизняній економічній літературі досліджені недостатньо. Таким чином, у статті запропоновано рішення наукового завдання щодо теоретичного обґрунтування й розроблення пропозицій щодо розвитку системи управління інноваційною діяльністю в компаніях індустрії туризму на основі підвищення ефективності системи управління результатами інноваційної діяльності в цій сфері. Для досягнення поставленої мети у статті сформовано систему базових принципів розвитку системи управління інноваційною діяльністю підприємств індустрії туризму.

Ключові слова: інновації, туризм, інноваційна діяльність, туристичний продукт, індустрія туризму, територія.

Науково-виробничий журнал

БІЗНЕС-НАВІГАТОР

Випуск 6.1-2 (56) 2019

Коректура • *Наталья Пирогівська*

Комп'ютерна верстка • *Вікторія Удовиченко*

Засновник і видавець:

Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний університет бізнесу і права».
Адреса редакції: 73039, Україна місто Херсон, вулиця 49 Гвардійської Дивізії 37-А
E-mail редакції: editor@business-navigator.ks.ua; Web site: www.business-navigator.ks.ua

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 27,44

Підписано до друку: 28.12.2019 р. Замов. № 0220/63. Наклад 100 прим.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»

73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а

Телефон +38 (0552) 39 95 80, +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.